

Epidemiologinė 2015-2016 metų gripo sezono analizė

1. ĮVADAS

Gripas ir ūminės viršutinių kvėpavimo takų infekcijos (toliau - ŪVKTI) paplitusios visame pasaulyje. Šios infekcijos sudaro didžiausią užkrečiamųjų ligų dalį, sąlygodamos ne tik žalą žmonių sveikatai, bet ir ekonominius bei socialinius nuostolius. Pasaulio šalyse, esančiose šiaurėje šiomis infekcijomis dažniau sergama žiemos sezonu. Gripas – tai viena iš infekcijų, kuriai būdingas epideminis bei pandeminis sergamumas. Ligos svarbą lemia tai, jog ji sukelia sunkias komplikacijas ar net mirtį.

Lietuvoje, gripo sezono metu (įprastai nuo 40-osios iki kitų metų 20-osios kalendorinės savaitės) pagal Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 2013 m. vasario 20 d. įsakymo Nr. V-182 „Dėl Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 2012 m. sausio 30 d. įsakymo Nr. V-58 „Dėl gripo ir ūminių viršutinių kvėpavimo takų infekcijų epidemiologinės priežiūros taisyklių patvirtinimo“ pakeitimą yra vykdoma gripo ir ŪVKTI epidemiologinė priežiūra. Tai būtina, siekiant įvertinti sergamumą gripu ir ŪVKTI, sergamumo dinamiką, nustatyti vyraujančius ir genetiškai naujus gripo virusus, laiku pritaikyti profilaktikos ir kontrolės priemonės.

Gripo ir ŪVKTI epidemiologinę priežiūrą koordinuoja Sveikatos apsaugos ministerija ir Užkrečiamųjų ligų ir AIDS centras, vykdo asmens ir visuomenės sveikatos priežiūros įstaigos. Kiekvieną savaitę, 10-yje apskričių esantys Nacionalinio visuomenės sveikatos centro departamentai teikia sergamumo gripu ir ŪVKTI, hospitalizuotų dėl gripo asmenų bei gripo ir ŪVKTI pasirinktinės klinikinės virusologinės diagnostikos duomenis.

2. 2015-2016 M. IR ANKSTESNIŲJŲ GRIPŲ SEZONŲ PALYGINIMAS

2015-2016 m. gripo sezonas Europos Sąjungos ir Europos ekonominės erdvės šalyse prasidėjo 2015 m. gruodžio mėnesį (52-ąją savaitę). Pirmieji gripo atvejai pradėti registruoti Nyderlanduose ir Švedijoje. Daugelyje Europos šalių dominavo A(H1N1)2009 gripo virusas.

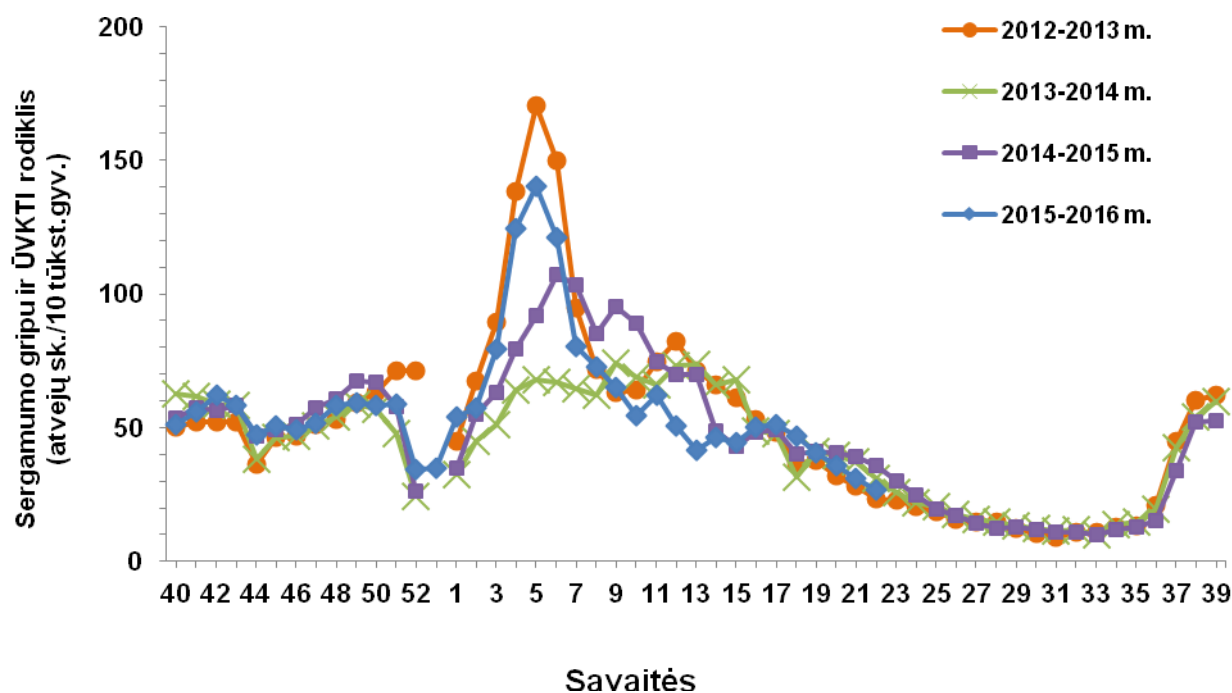
Lietuvoje 2015-2016 m. gripo sezonas ženkliai skyrėsi nuo ankstesniojo: registruotas didesnis sergamumas gripu ir ŪVKTI bei hospitalizuotų asmenų skaičius, registruotos gripo epidemijos 24 administracinėse teritorijose iš 60. Lyginant 2014-2015 m. gripo sezono duomenis su 2015-2016 m. gripo sezono, stebimas dvigubai didesnis gripo atvejų skaičius (1 lentelė).

1 lentelė. Gripo ir ŪVKTI atvejų skaičius gripo sezonų metu (absoliutūs skaičiai)

Metai Infekcija	2010/2011	2011/2012	2012/2013	2013/2014	2014/2015	2015/2016
Gripas	41 849	2 603	49 092	3 545	15 455	32 003
ŪVKTI	563 295	450 485	602 761	534 391	590 064	565 329

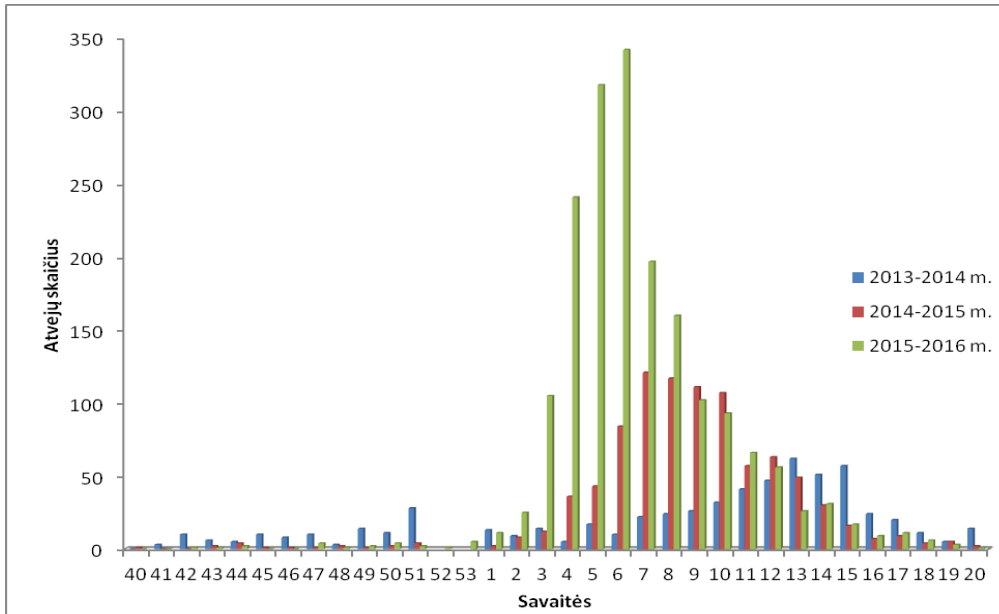
Sergamumo gripu ir ŪVKTI pikas stebėtas 5-ąją metų savaitę (vasario 1 – 7 d.), kai rodiklis siekė 140,08 atv./10 tūkst. gyventojų (1 pav.).

1 pav. Sergamumas gripu ir ŪVKTI Lietuvoje pastarųjų keturių sezonų laikotarpiu

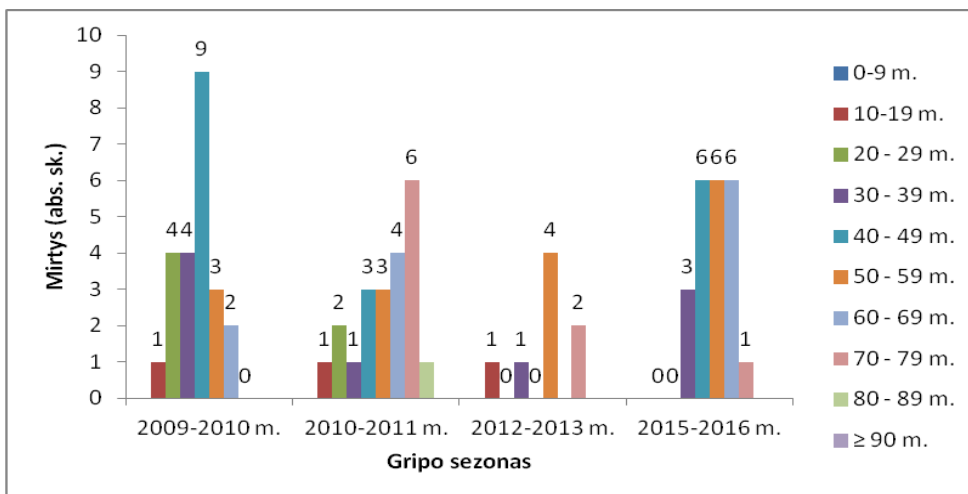
2015-2016 m. gripo sezonu dėl gripo buvo hospitalizuotas dvigubai didesnis asmenų skaičius nei praėjusį sezoną. Daugiausiai hospitalizuotų asmenų registruota 6-ąją savaitę (vasario 8-14 d.) (342 asmenys) (2 pav.). Iš viso 2015-2016 m. gripo sezono metu į ligoninę paguldyti 1843 asmenys (2014-2015 m. – 903). Dažniausiai buvo hospitalizuojami vaikai (0-17 m.) – 917. Intensyvios terapijos skyriuose dėl gripo ar jo sukeltų komplikacijų paguldyti 138 asmenys. Taip pat dėl tos pačios priežasties gydymo įstaigose hospitalizuotos 22 nėščiosios.

2 pav. Dėl gripo hospitalizuotų asmenų skaičius, 2013-2016 m.

2015-2016 m. gripo sezoną nuo gripo mirė 22 asmenys (14 vyrų ir 8 moterys). 21 atvejis patvirtintas laboratoriškai ir 1 kliniškai. Visiems asmenims, kuriems laboratoriškai buvo nustatyta diagnozė, Nacionalinėje visuomenės sveikatos priežiūros laboratorijoje buvo išskirtas gripo A virusas. Visi mirusieji nebuvo skiepyti sezoninio gripo vakcina. Pastarąjį gripo sezoną daugiausiai mirusiųjų registruota 40-69 m. amžiaus grupėje. Dauguma mirusiųjų sirgo lėtinėmis ligomis: cukriniu diabetu, hipertenzine liga ar turėjo neįgalumą (3 pav.).

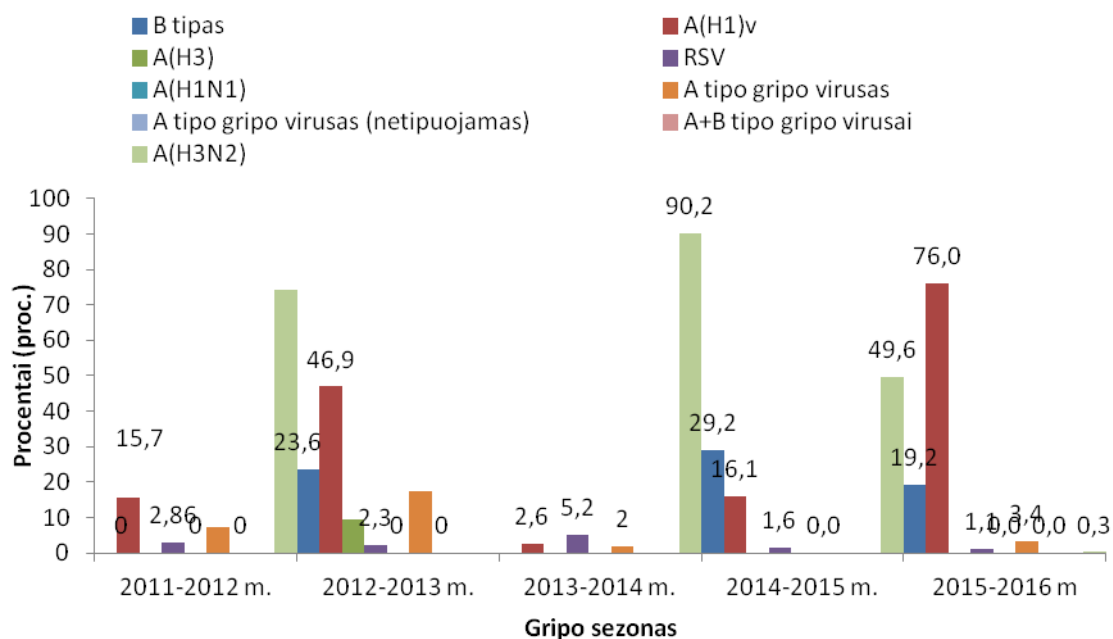
3 pav. Mirties atvejų nuo gripo pasiskirstymas pagal amžių 2009-2016 m.

2015-2016 m. gripo sezono metu 24-iose savivaldybėse iš 60-ies buvo paskelbta gripo epidemija. Didžiausias sergamumas gripu ir ŪVKTI registruotas Alytaus, Druskininkų, Visagino ir Marijampolės savivaldybėse (atitinkamai 259,41, 215,44, 203,22 205,31 atvejai 10-iai tūkst. gyventojų). Ilgiausiai gripo epidemija truko Mažeikių rajone iki 2016 m. kovo 8 d.

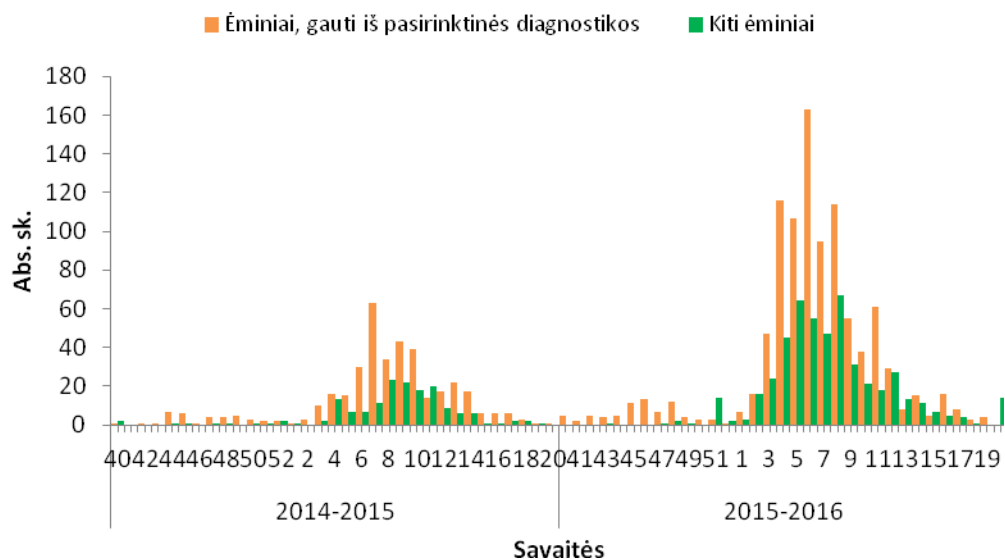
Tarp aplinkoje šį gripo sezoną cirkuliavusių gripo virusų, didžiausią dalį (76,0 %) sudarė A(H1)v tipo gripo virusas (4 pav.). Lietuvoje 2015-2016 m. gripo sezono metu Nacionalinė visuomenės sveikatos priežiūros laboratorija ištyrė 1480 ėminių, iš kurių 793 patvirtinti kaip gripo virusai.

4 pav. Gripo viruso tipai, 2010-2016 m.

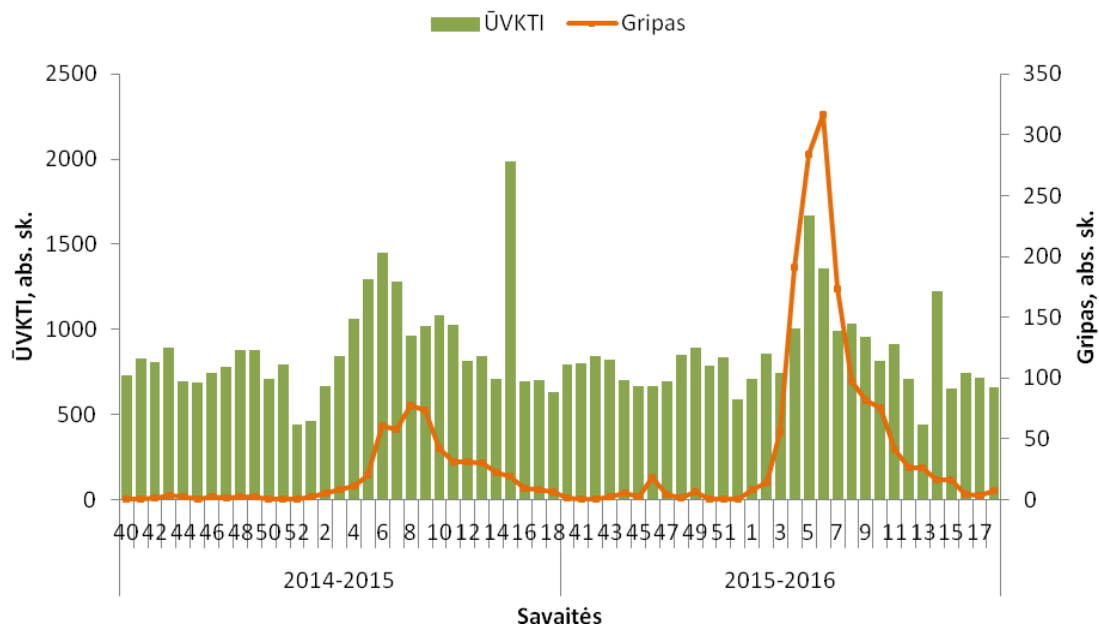
Daugiausiai patvirtintų gripo viruso ėminių buvo registruota 7-ąją metų savaitę (vasario 15-21 d.). Iš įprastos gripo ir ŪVKTI virusologinę diagnostiką (toliau - ĮGŪVKTIVD) atliekančių gydytojų buvo gauti 987 ėminiai, iš kitų, kurie nedalyvauja šioje programoje – 495 (5 pav.).

5 pav. Dviejų pastarųjų gripo sezonų palyginimas pagal gripo viruso išskyrimą

2015-2016 m. gripo sezoną registruota daugiau ŪVKTI ėminių iš GŪVKTIPKVD, nei ankstesnįjį sezoną ir daugiausia gripo ėminių iš GŪVKTIPKVD paimta 5-ąją metų savaitę (vasario 1-7 d.) (6 pav.).

6 pav. Gripo ir ŪVKTI pasirinktinės klinikinės virusologinės diagnostikos palyginimas 2014-2015 m. ir 2015-2016 m.

3. SEZONINIO GRIPO VAKCINACIJA LIETUVOJE, 2015-2016 M.

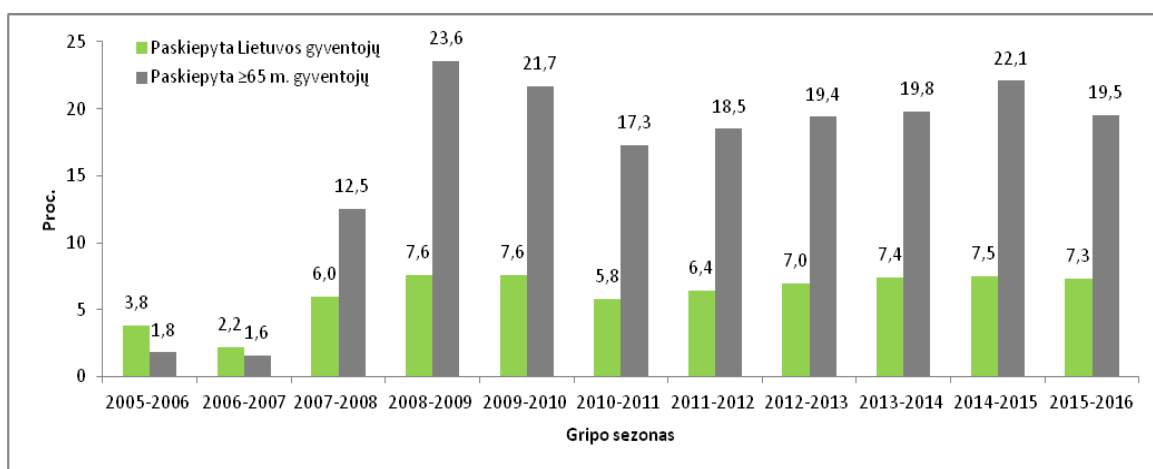
Viena pagrindinių Pasaulio sveikatos organizacijos ir Europos ligų prevencijos ir kontrolės centro nuostatų yra skiepėjimo nuo sezoninio gripo apimčių didinimas. Skiepįant ypatingai rizikos grupėms priklausančius asmenis, siekiama apsaugoti žmones nuo gripo ir jo sukeltų komplikacijų. Didinant skiepįjimo nuo sezoninio gripo apimtį Lietuvoje bei įgyvendinant sveikatos apsaugos ministro 2014 m. sausio 3 d. įsakymą Nr. V- 8 „Dėl Nacionalinės imunoprofilaktikos 2014-2018 metų programos patvirtinimo“, Valstybinė ligonių kasa prie Sveikatos apsaugos ministerijos 2015-2016 m. gripo sezonui išigijo 95 280 sezoninio gripo vakcinos dozių. Vakcina skirta šioms rizikos grupėms:

- 65 m. ir vyresniems asmenims;
- nėščiosioms;
- asmenims, gyvenantiems socialinės globos ir slaugos įstaigose;
- asmenims, sergantiems lėtinėmis širdies ir kraujagyslių, kvėpavimo takų, inkstų ligomis, lėtinėmis ligomis susijusiomis su imuniniais mechanizmais, piktybiniais navikais;
- sveikatos priežiūros įstaigų darbuotojams.

2015-2016 m. gripo sezono metu paskiepįta mažiau asmenų lyginant su praėjusių metų sezonu (7 pav.). 2015-2016 m. gripo sezono metu buvo paskiepįta 7,3 % visų Lietuvos gyventojų

(vidutinis gyv. sk. 2015 m. – 2904910). 65 m. ir vyresnių asmenų – 19,5 % (vid. 65 m. ir vyresnių gyv. sk. 2015m. – 547 115).

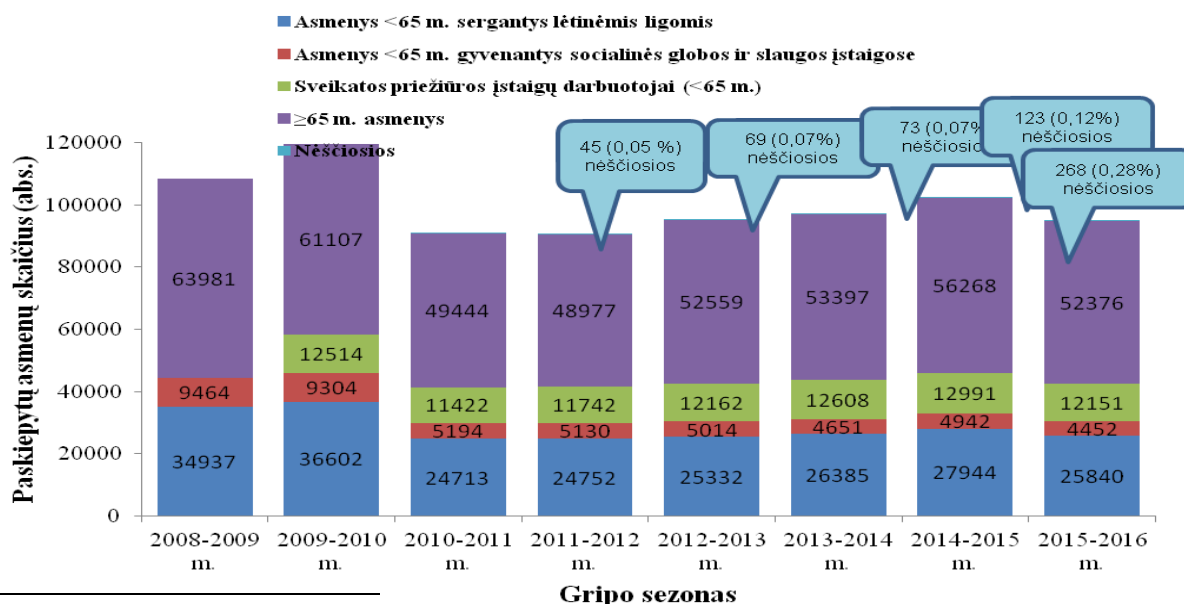
7 pav. Sezoninio gripo vakcinacijos apimtys Lietuvoje 2005 - 2016 m.

4. RIZIKOS GRUPĖMS PRIKLAUSANČIŲ ASMENŲ VAKCINACIJA SEZONINIO GRIPŲ VAKCINA, ĮSIGYTA VALSTYBĖS LĖŠOMIS

2015-2016¹ m. gripo sezono metu paskiepyta: 55,0 % 65 m. ir vyresnių asmenų (tiek pat kaip ir ankstesniųjų sezoną), 27,1 % asmenų iki 65 m. sergančių lėtinėmis ligomis, 12,8 % sveikatos priežiūros darbuotojų. Mažiausiai iš rizikos grupių paskiepyta asmenų iki 65 m. gyvenančių socialinės globos ir slaugos įstaigose – 4,7 % ir nėščiųjų – 0,28 % (8 pav.).

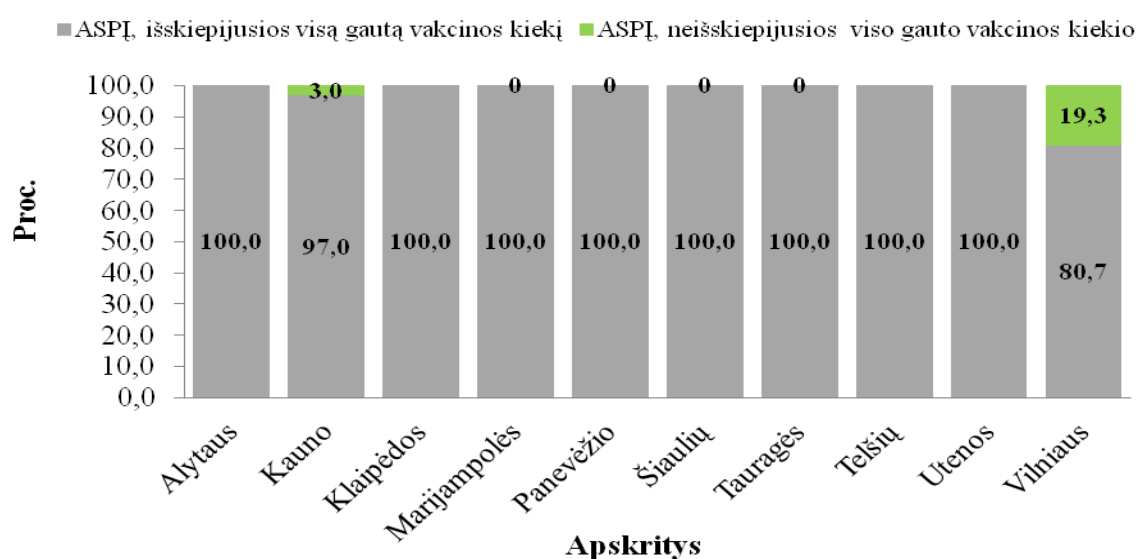
8 pav. Sezoninio gripo rizikos grupių vakcinacijos apimtys Lietuvoje, 2008-2016 m.

¹ Paskiepytų asmenų procentas buvo skaičiuojamas nuo bendro įsigyto gripo vakcinos kiekio 2015-2016 m. gripo sezonui.

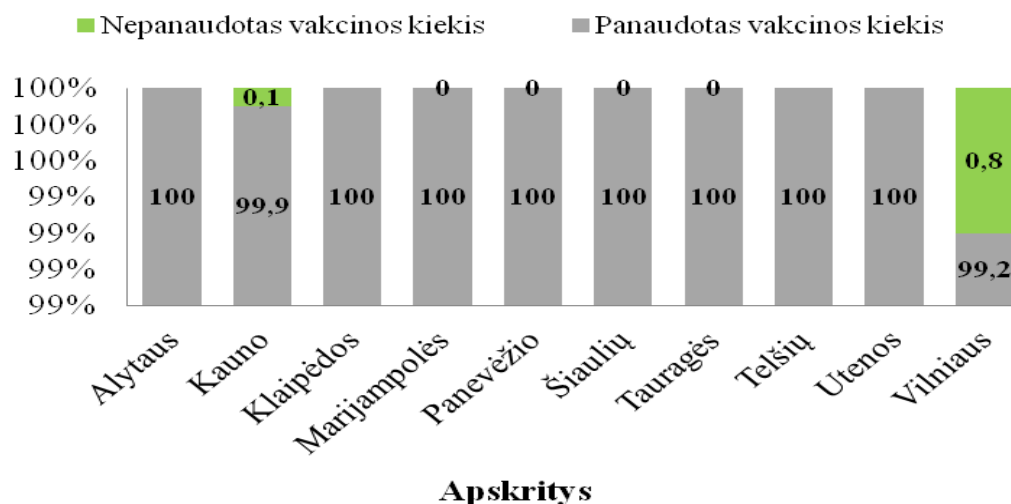
2015-2016 m. gripo sezono metu beveik visos asmens sveikatos priežiūros įstaigos (toliau – ASPĮ) apskrityse panaudojo užsakytą vakcinos kiekį. Mažiausiai panaudojo visą gautą vakcinos kiekį Vilniaus apskrityje esančios ASPĮ (19,3 %) (9 pav.).

9 pav. ASPĮ apskrityse pasiskirstymas pagal panaudotos sezoninio gripo vakcinos kiekius 2015-2016 m.

2015-2015 m. gripo sezono metu mažiausiai paskiepytų rizikos grupių asmenų registruota Vilniaus apskrityje (99,2 %) (10 pav.).

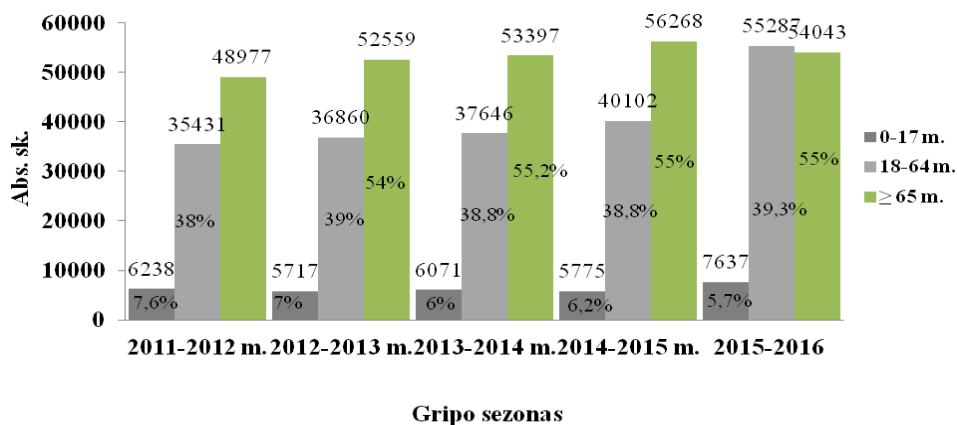
10 pav. Sezoninio gripo vakcinos panaudojimas ASPĮ apskrityse, 2015-2016 m.

ASPI skaičius	Alytus	Kaunas	Klaipėda	Marijampolė	Panevėžys	Šiauliai	Tauragė	Telsiai	Utena	Vilnius	Iš viso: 498 473 (95,0 %) ASPI įskiepjo visą skirtą gripo vakcinos kiekį
	27	99	59	45	32	50	33	23	16	114	

2015-2016 m. gripo sezono metu paskiepyta mažiau 0-17 m. amžiaus asmenų lyginant 2014-2015 m. gripo sezonu (11 pav.).

11 pav. Sezoninio gripo vakcinos panaudojimas rizikos grupėms priklausantiems asmenims pagal amžių, 2011-2016 m.

5. IŠVADOS

- 2015-2016 m. gripo sezono metu registruota du kartus daugiau gripo atvejų nei ankstesnįjį sezoną.
- Dėl gripo hospitalizuota du kartus daugiau asmenų nei 2014-2015 m.

3. Šį gripo sezoną užregistruoti 22 mirties atvejai.
4. 2015-2016 m. gripo sezono metu gripo epidemijos buvo paskelbtos 24 savivaldybėse iš 60.
5. 2015-2016 m. gripo sezono metu buvo paskiepyta 7,3 % visų Lietuvos gyventojų (2014-2015 m. 7,5 %). 2015-2016 m. gripo sezono metu buvo paskiepyta 19,5 % 65 m. ir vyresnių Lietuvos gyventojų (2014-2015 m. - 22,1 %).
6. Valstybės lėšomis finansuojama gripo vakcina 2015-2016 m. gripo sezoną paskiepyti 95087 (99,8 %) rizikos grupių asmenys (2014-2015 m. – 102 268): 52 376 (55 %) 65 m. ir vyresni asmenys, 25 840 (27,1 %) iki 65 m. sergantys lėtinėmis ligomis, 12 151 (12,8 %) sveikatos priežiūros darbuotojai, 4 452 (4,7 %) iki 65 m. asmenys, gyvenantys socialinės globos ir slaugos įstaigose, 268 (0,28 %) nėščiosios.
7. 2015-2016 m. gripo vakcina, įsigyta valstybės lėšomis rizikos grupių skiepijimui visose apskrityse, išskyrus Kauno ir Vilniaus, panaudota 100 %. Mažiausiai šios vakcinės panaudota Vilniaus apskrities gydymo įstaigose (99,2 %). Netolygų gripo vakcinės, įsigytos valstybės lėšomis, panaudojimą apskrityse lėmė keletas veiksnių: tarpinstitucinis bendradarbiavimas, savalaikis gripo vakcinės pristatymas į gydymo įstaigas, informacijos sklaida.